

BOTULIZM OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARIDAN ZAHARLANISH

G'afurova Dilorom Vaxobovna

Tanikulova Lenora Rayim qizi

Rustamova Zulfiya Rustam qizi

o'qituvchilari, Samarqand Abu Ali ibn Sino nomidagi
jamoat salomatligi texnikumi

Annotatsiya:

Ushbu maqolada botulizm oziq-ovqat mahsulotlaridan zaharlanishning kelib chiqishi va uning oldini olish choralari ko'rilgan. Oziq ovqat mahsulotlari inson hayoti uchun xavflilik darajasini o'rganish nazarda tutilgan.

Kalit so'zlar: botulizm, kasallik, zaharlanish, ovqat, mahsulot, meva-sabzavot, zardob, konserva.

BOTULISM FOOD POISONING

Annotation:

This article discusses the causes of botulism food poisoning and measures to prevent it. The aim is to study the level of danger of food products to human life.

Keywords: botulism, disease, poisoning, food, product, fruits and vegetables, whey, canned food.

Botulizm - bu juda kam uchraydigan, ammo jiddiy kasallik bo'lib, u asab tizimiga ta'sir qiladi. Botulizmning turlariga oziq-ovqat, chaqaloq va yara botulizmi kiradi. Botulizm odatda Clostridium botulinum deb ataladigan bakteriyalardan kelib chiqadi. Alomatlar orasida mushaklar kuchsizligi va falaj mavjud. Davolash odatda toksinni ko'proq zarar etkazmaslik uchun antitoksinni o'z ichiga oladi. Ushbu maqolada botulizm kasalligidan saqlanishimiz uchun kerakli bo'lgan tavsiyalar ma'lumotlar va kasallangan insonni davolash berilgan.

Botulizm kasalligi asosan uy sharoitida tayyorlangan dudlangan baliq va go'sht, sabzavot va meva konservalarini iste'mol qilish oqibatida kelib chiqadi. Aholi o'rtasida botulizm bilan xastalanish asosan noyabr oyidan boshlanib, may oyigacha, ya'ni uy sharoitida tayyorlangan konserva mahsulotlarini iste'mol qilish davrida qayd etiladi. Botulizm bilan kasallanish hollari tahlil qilinganda, asosan uy sharoitida tayyorlangan marinadlangan bodring, pomidor, patisson, qalampir, qo'ziqorin, karam konservalari, baqlajon ikrasi va dudlangan baliq kabi mahsulotlarni iste'mol qilish kasallik kelib chiqishiga sababchi bo'layotganligini ko'rsatmoqda.

Botulizm uzi qanday kasallik? Uning oqibatlari qanday? Bu haqda batafsil ma'lumotni Sogliqni saqlash vazirligi Respublika Davlat sanitariya-epidemiologiya nazorati markazi Ovqatlanish gigenasi bo'limi mudiri Qamriddin Boqiyevdan oldik. Biz mutaxassis sifatida birinchi navbatda odamlarning bu boradagi saviyasini, bilimini va gigiyenik madaniyatini oshirishimiz lozim. Kasallik uyda konservalangan mahsulotlardan kelib chiqadi. Buning asosiy sababi shuki, xonadonlarda texnologik talablarga to'liq rioya qilinmaydi va buning iloji ham yo'q. Ushbu kasallikning qo'zg'atuvchilar tashqi muhitda suvda, tuproqda keng tarqalgan. Bular noqulay sharoitda ustiga qobiq hosil qiladi. Qachonki ular o'zi uchun qulay sharoitga, ya'ni kislorodsiz joyga tushsa ular qobigidan chiqib, vegetativ holatga o'tib ko'paya boshlaydi, biologik toksin ishlab chiqaradi. Ushbu qobiq ichida qancha muddat bo'lsa ham turaveradi. Toksinlar inson uchun juda zaharli. Kislorodli oddiy havoda esa ular yashay olmaydi, parchalanib ketadi.

Botulizm uzi nima? Botulizm kasalligi ayrim hollarda o'lim bilan tugaydigan, og'ir turdagi ovqatdan zaharlanish bo'lib, uy sharoitida tayyorlangan pomidor, bodring, patisson marinadi, baqlajon ikrasi va boshqa konserva mahsulotlarini iste'mol qilish oqibatida yuzaga keladi.

Oziq-ovqat botulizmi odatda uy qurilishi konservalari noto'g'ri saqlangan yoki saqlansa sodir bo'ladi. Kamdan kam bo'lsa-da, noto'g'ri konservalangan do'konda sotib olingan ovqatlar ham botulizmga olib kelishi mumkin. Oziq-ovqat botulizmining boshqa manbalariga quyidagilar kiradi:

- O'tlar bilan to'ldirilgan yog'lar.

- Alyuminiy folga ichida pishirilgan kartoshka.
- Konservalangan pishloqli soslar.
- Shishaga solingan sarimsoq.
- Konservalangan pomidorlar.
- Sabzi sharbati.
- Oziq-ovqatlar juda uzoq vaqt davomida issiq yoki muzlatgichsiz qoldirilgan.

Katta yoshdagi bolalar va kattalardagi botulizm belgilari odatda yuz, koʻz va tomoq mushaklarida boshlanadi. Davolashsiz alomatlar tananing boshqa qismlariga tarqalishi mumkin. Belgilar botulizm sporalarini qabul qilgandan keyin bir necha soatdan bir necha kungacha paydo boʻlishi mumkin. Semptomlarga quyidagilar kiradi:

- Koʻz qovoqlarining tushishi (ptozis).
- Ikki marta yoki loyqa koʻrish.
- Quruq ogʻiz (kserostomiya) .
- Xiralashgan nutq.
- Yutishda qiyinchilik (disfagiya) .
- Nafas olishda qiyinchilik.
- Qoʻllaringiz yoki oyoqlaringizning zaifligi yoki falajligi .
- Koʻngil aynishi va qayt qilish .

Botulizm qanday aniqlanadi?

Botulizmga tashxis qoʻyish uchun shifokoringiz fizik tekshiruv oʻtkazadi . Ular sizning alomatlaringiz haqida soʻraydi va zaif yoki falaj mushaklarni tekshiradi. Botulizm insult , meningit va Guillain-Barre sindromi kabi boshqa kasalliklarning alomatlariga oʻxshash boʻlishi mumkin . Shunday qilib, shifokoringiz botulizm tashxisini tasdiqlash uchun qoʻshimcha testlarni oʻtkazishi kerak boʻlishi mumkin. Botulizmning asoratlari yoki yon ta'siri qanday? Botulizm yutish va nafas olishga yordam beradigan mushaklarni falaj qilishi mumkin. Antitoksinlar koʻp hollarda yordam berishi mumkin boʻlsa-da, ba'zi odamlar nafas olish muammolari va infeksiyalardan oʻlishadi. Bundan tashqari, botulizm natijasida yuzaga kelishi mumkin boʻlgan sogʻliq muammolariga quyidagilar kiradi:

- Haddan tashqari charchoq (charchoq).

- Uzoq muddatli zaiflik.
- Nafas qisilishi (nafas qisilishi) .
- Aspiratsion pnevmoniya va infektsiya.
- Asab tizimining muammolari.

Botulizm qanday davolanadi?

Botulizmning sababi va og'irligiga qarab, shifokoringiz turli xil davolash usullaridan foydalanishi mumkin. Eng keng tarqalgan davolanishda sizning shifokoringiz sizga antitoksin deb ataladigan dori beradi. Antitoksinlar toksinning qon oqimidagi faolligini bloklaydi. Bu toksinlarning ko'proq zarar etkazishini oldini oladi. Ammo antitoksin allaqachon shikastlangan narsalarni davolay olmaydi. Siz shifo topayotganda haftalar yoki oylar davomida kasalxonada qolishingiz kerak bo'lishi mumkin. Nafas olish bilan bog'liq muammolar mavjud bo'lsa, shifokor sizni nafas olish apparati (ventilyator) ga joylashtirishi mumkin. Ventilyator - bu nafas olishga yordam beradigan mashina. Nafas olishingizga ta'sir qiluvchi har qanday falaj yo'qolguncha ventilyatorda bo'lasiz.

Xulosa qilib aytganda Botulizm kasalligini davolash hamda asoratlarini oldini olishning yagona yo'li shifokorga o'z vaqtida murojaat qilish. Bemorni uy sharoitida o'zboshimchalik bilan davolash og'ir asoratlarga, hattoki o'limga olib kelishi mumkin. Shu sababli kasallik belgilari kuzatilsa, zudlik bilan shifoxonaga murojaat qilish lozim! Bugungi kunda tibbiyot ancha rivojlangan. Hozirda kasallik toksiniga qarshi har bir yuqumli kasalliklar shifoxonasida anatoksin zardoblar bor. Ushbu zardob qanchalik tez va vaqtida organizmga quyilsa va neytrallansa kasallikdan shuncha tez forig' bo'lishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Aliyev. Mikrobiologiya immunologiya asoslari
2. A.U.Axmedov Meva sabzavotlarni konservalash texnologiyasi. Jizzax Redaksion nashriyot bo'limi. 2007 y
3. Q.O.Dodoyev Konservalangan oziq-ovqat mashsulotlari texnologiyasi. Toshkent. "Noshir" 2009 y.

International Conference on Economics, Finance, Banking and Management

Hosted online from Paris, France

Website: econfseries.com

24th January, 2025

4. Muhamedov.I, Eshboyev.E, Zokirov.N, Zokirov.M Mikrobiologiya. immunologiya virusologiya Toshkent-2002

5. <https://kun.uz/uz/news/2020/09/25/botulizm-yana-bir-xavflimavsumiy-kasallik>

6. <https://ssv.uz/uz/news/botulizm-kasalligidan-etiet-bling>.

7. <https://my.clevelandclinic.org/health/diseases/17828-botulism>